

Visie op de ICT-opleidingen in het secundair volwassenenonderwijs

Inhoud

1. AANLEIDING VOOR HET SCHRIJVEN VAN DEZE VISIETEKST	3
1.1. Decretale opdracht	3
1.2. Evaluatie basiscompetenties studiegebied ICT	3
2. MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	4
2.1 Europese Sleutelcompetenties voor een leven lang leren	4
2.2 21 st century skills	5
2.3 Conceptnota mediawijsheid	6
2.4 PIAAC	7
3. VISIEONTWIKKELING	8
3.1 Finaliteiten van de ICT-opleidingen in het volwassenenonderwijs	8
3.2 Referentiekaders voor de ICT-opleidingen in het volwassenenonderwijs	9
3.3 Relatie tot het ICT-aanbod in het sociaal-cultureel volwassenenwerk	11
4. HERWERKING VAN HET OPLEIDINGSPROFIEL INFORMATICA- TOEPASSINGSSOFTWARE	12
4.1 Opdracht	12
4.2 Kader	12
4.3 Timing en procedure	12
BIJLAGE: Kader voor nieuwe algemene korte ICT-opleidingen ter vervanging van Informatica-toepassingssoftware – studiegebied ICT – secundair volwassenenonderwijs	14

1. AANLEIDING VOOR HET SCHRIJVEN VAN DEZE VISIETEKST

1.1. DECRETALE OPDRACHT

Deze visietekst kadert binnen de decretale opdrachten van het samenwerkingsverband tussen het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs (Vocvo) en de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD). Vocvo en de PBD wendden 20 percent van hun middelen voor de begeleiding van de centra voor basiseducatie (CBE) en de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) aan voor de gezamenlijke uitvoering van een aantal opdrachten m.b.t. kennis- en expertiseontwikkeling in het volwassenenonderwijs, waaronder:

1° een visie en nieuwe concepten ontwikkelen op het vlak van onderwijs, vorming en opleiding aan volwassenen;

2° de eindtermen, specifieke eindtermen en basiscompetenties voor het volwassenenonderwijs evalueren in functie van aanpassingen aan bestaande opleidingsprofielen of ter voorbereiding op de ontwikkeling van nieuwe opleidingsprofielen;

3° de ontwikkeling van nieuwe opleidingsprofielen (OP) of de actualisering van bestaande opleidingsprofielen voor het volwassenenonderwijs.

De inhoudelijke opvolging van de opdrachten toegekend aan het samenwerkingsverband PBD-Vocvo werd bij decreet toegewezen aan de stuurgroep volwassenenonderwijs. De stuurgroep volwassenenonderwijs is samengesteld uit vertegenwoordigers van: Vocvo, de pedagogische begeleidingsdiensten, de directies en de leraren van de CBE en de directies en de leraren van de CVO.

1.2. EVALUATIE BASISCOMPETENTIES STUDIEGEBIED ICT

De stuurgroep inventariseert uiterlijk tegen het einde van het derde schooljaar van de implementatie van een opleidingsprofiel - of tussentijds als gevolg van een wijziging in de van toepassing zijnde referentiekader(s) - welke eindtermen, specifieke eindtermen of basiscompetenties aan herziening toe zijn.

De opleidingsprofielen van het studiegebied ICT waren in 2010-2011 aan evaluatie toe. De centra signaleerden onder meer dat:

- een aantal basiscompetenties niet meer up-to-date zijn, die door de razendsnelle evoluties op het vlak van ICT;
- de actualiteitswaarde van bepaalde modules achterhaald is, waardoor de bestaande ICT-leertrajecten onvoldoende tegemoet komen aan nieuwe ontwikkelingen op het vlak van ICT;
- de verdeling van de basiscompetenties over de verschillende modules aan herziening toe is;

- er nood is aan bepaalde ICT-vaardigheden, die vroeger eerder het domein waren van ICT-specialisten, doch waar de hedendaagse maatschappij deze vandaag van de doorsnee ICT-gebruiker verwacht.

De stuurgroep bezorgde deze signalen aan de minister, die op zijn beurt de stuurgroep de opdracht kan geven de desbetreffende opleidingsprofielen aan te passen.

Een opdracht vanwege de minister bleef uit. Nochtans achtte de stuurgroep de door de centra gesignaleerde knelpunten dermate ernstig dat zij de kwaliteit van de ICT-opleidingen in het gedrang dreigden te brengen. Daarom besliste de stuurgroep, vanuit de bekommernis voor kwaliteitsvolle ICT-opleidingen in het volwassenenonderwijs, om - na ruggespraak met het Departement Onderwijs¹ - op eigen initiatief de basiscompetenties/ opleidingsprofielen van het studiegebied ICT te actualiseren, beginnende met het OP Informatica-toepassingssoftware.

2. MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE

De decretale opdracht van het volwassenenonderwijs bestaat erin om cursisten de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal en anderzijds de cursisten in staat te stellen erkende studiebewijzen te behalen.

2.1 EUROPESE SLEUTELCOMPETENTIES VOOR EEN LEVEN LANG LEREN

Reeds in 2006 erkenden de Raad van Europa en het Europees Parlement digitale competentie als één van de 8 sleutelcompetenties voor een leven lang leren.

“Digitale competentie omvat de vertrouwdheid met en het kritische gebruik van technologieën van de informatiemaatschappij voor het werk, in de vrije tijd en voor communicatie. Zij wordt onderbouwd door basisvaardigheden in ICT: het gebruik van computers om informatie op te vragen, te beoordelen, op te slaan, te produceren, te presenteren en uit te wisselen, en om via internet te communiceren en deel te nemen aan samenwerkingsnetwerken.

¹ Cf. Mail K. Schroyens d.d. 26 juni 2012: “In principe kan de stuurgroep zelf het initiatief nemen tot evaluatie en aanpassing van een goedgekeurd opleidingsprofiel. In de overeenkomst tussen de Vlaamse Regering en het samenwerkingsverband tussen de PBD’s en het VOCVO is immers voorzien dat het samenwerkingsverband de eindtermen en basiscompetenties voor het volwassenenonderwijs evalueert met het oog op aanpassingen aan bestaande opleidingsprofielen. Op vraag van de stuurgroep of van de minister van Onderwijs onderzoekt het samenwerkingsverband hiertoe signalen die kunnen leiden tot herzieningen van bestaande of tot ontwikkeling van nieuwe opleidingsprofielen. Als resultaatverbintenis staat er dat het samenwerkingsverband uiterlijk tegen het einde van het derde schooljaar van de implementatie van een opleidingsprofiel – of tussentijds als gevolg van een wijziging in de van toepassing zijnde referentiekaders – evalueert welke eindtermen of basiscompetenties aan herziening toe zijn. Dit kan ertoe leiden dat de decretale stuurgroep een voorstel tot geactualiseerd opleidingsprofiel op de prioriteitenlijst plaatst. De overheid zal hierover dan een opportuniteitsadvies geven. De decretale stuurgroep kan ook altijd een voorstel van geactualiseerd opleidingsprofiel voordragen. De overheid zal dit dan volgens de voorziene procedure behandelen en beoordelen.

Digitale competentie vereist een gedegen inzicht in en kennis van de aard, de rol en de mogelijkheden van de technologieën van de informatiemaatschappij in alledaagse situaties: in het persoonlijke en maatschappelijke leven en op het werk. Zij omvat de voornaamste computertoepassingen zoals tekstverwerking, spreadsheets, databases, opslag en beheer van informatie, en inzicht in de mogelijkheden en potentiële risico's van het internet en communicatie via elektronische media (e-mail, netwerkinstrumenten) voor het werk, de vrije tijd, de uitwisseling van informatie en samenwerkingsnetwerken, leren en onderzoek. Men dient ook te begrijpen hoe de technologieën van de informatiemaatschappij creativiteit en innovatie kunnen ondersteunen, en op de hoogte te zijn van problemen rond de deugdelijkheid en betrouwbaarheid van de beschikbare informatie en de juridische en ethische beginselen in verband met het interactieve gebruik van technologieën van de informatiemaatschappij.

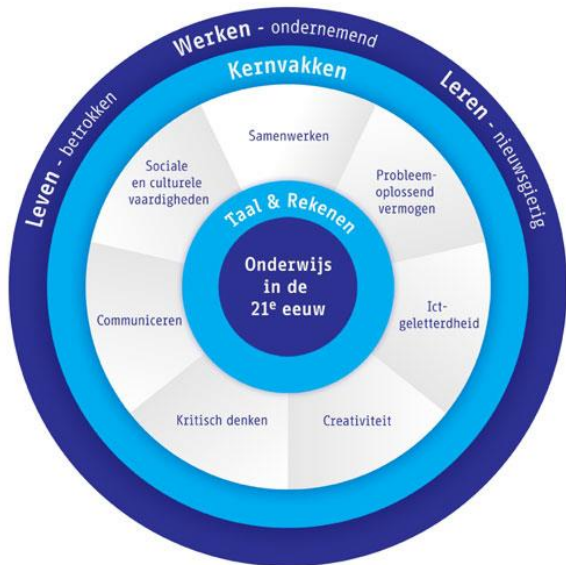
De vaardigheden omvatten: het vermogen om informatie te zoeken, te verzamelen en te verwerken en deze op kritische en stelselmatige wijze te gebruiken, de relevantie ervan te beoordelen en onderscheid te maken tussen reëel en virtueel met in achtname van de onderlinge verbanden. Men moet in staat zijn hulpmiddelen te gebruiken om complexe informatie te produceren, te presenteren en te begrijpen, en toegang te krijgen tot internetdiensten, daarnaar te zoeken en die te gebruiken; men moet ook in staat zijn technologieën van de informatiemaatschappij te gebruiken als hulp bij kritisch denken, creativiteit en innovatie.

Het gebruik van technologieën van de informatiemaatschappij vereist een kritische en bedachtzame attitude tegenover beschikbare informatie en een verantwoord gebruik van interactieve mediabelangstelling om zich in gemeenschappen en netwerken voor culturele, sociale en/of professionele doeleinden te begeven, bevordert deze competentie eveneens.²

2.2 21ST CENTURY SKILLS

Verschillende beleidsdomeinen zowel nationaal als internationaal zoeken antwoorden om de digitale kloof te dichten. De snelheid waarmee de huidige maatschappij evolueert, is een uitdaging voor alle onderwijsniveaus. Technologie speelt een grote rol in ons dagelijks leven. Onder invloed van technologie is er een toenemende behoefte aan kenniswerkers en 'mensen'werkers, en een afnemende behoefte aan routinematige functies, zoals productiewerk. Binnen al deze verschillende banen zullen een aantal kerntaken in principe vergelijkbaar zijn en om andere, nieuwe competenties vragen. Dit pakket van vaardigheden noemen we "21st century skills".

² Sleutelcompetenties voor een leven lang leren – Europees kader is een bijlage bij een Aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren, die gepubliceerd is in het Publicatieblad van de EU (nr. L 394 van 30 december 2006).

2.3 CONCEPTNOTA MEDIAWIJSHEID

De conceptnota Mediawijsheid van de Vlaamse regering formuleert het als volgt:

“De missie van het mediawijsheidsbeleid is alle burgers vandaag en morgen in staat stellen om zich bewust, kritisch en actief te kunnen bewegen in een steeds meer gemediatiseerde samenleving. Dit moet de positie van burgers in de maatschappij versterken en/of bijdragen aan hun persoonlijk welbevinden.

Om deze missie te bereiken legt deze conceptnota de focus op het verhogen van de mediawijsheidscompetenties van burgers. Deze competenties moeten worden gezien als een samenspel van kennis, vaardigheden en attitudes.

Kennis: hier gaat het over het bewustzijn van de grote rol die media in de maatschappij spelen, de kennis om media-inhouden te kunnen interpreteren, het inzicht in het (historisch) mediakader, het vermogen om te kunnen reflecteren, conclusies te kunnen trekken en de media strategisch te kunnen inzetten om de eigen positie te versterken.

Vaardigheden: hier gaat het over de knoppenkunde, leesvaardigheden, kennis van audio- en videoproductietechnieken, informatie kunnen vinden, verwerken en bewerken, de betrouwbaarheid ervan bepalen en het zelf produceren van media-inhouden of er op een creatieve manier mee omgaan.

Attitude: hier gaat het over het bewustzijn van verplichtingen en verantwoordelijkheden in mediagedrag (bv. respect voor privacy, niet illegaal downloaden, ...), het omgaan met sociale en ethische aspecten (bv. cyberpesten), het besef van het effect dat media kunnen hebben (bv. manipulatie en digitale sporen nalaten) en bekend zijn met en het toepassen van het auteursrecht, gegevensbescherming en privacy.

Er wordt uitgegaan van een positieve pedagogie/benadering, die niet vertrekt vanuit angst en vanuit verbieden, maar vanuit een emanciperende visie waarin je die media gebruikt om jezelf uit te drukken. Zo kan mediawijsheid gerealiseerd worden vanuit 3 aspecten:

1. zelf media actief gebruiken (om de mogelijkheden en risico's ervan te leren kennen)
2. bewust over media reflecteren (als je dat niet op een oppervlakkige manier wilt doen heb je kennis nodig over de geschiedenis en economie van de media)
3. bewustwording van de impact die media hebben op je brein en dus ook op je handelen.

Het is belangrijk niet alleen oog te hebben voor de te ontwikkelen competenties maar ook voor het erkennen van de al beschikbare competenties bij jongeren. In dit verband denken we bv. aan jongeren die eigen blogs onderhouden of zelf digitale filmpjes maken, enz. Verder moet er worden gestreefd naar een evenwicht tussen 'emanciperen' en 'beschermen'. Het mediawijsheidsbeleid houdt rekening met de negatieve effecten verbonden aan media. Zo kan bijvoorbeeld cyberpesten zware gevolgen hebben voor het slachtoffer. In plaats van het antwoord te zoeken in een veelheid van regelgevende maatregelen is het echter de bedoeling burgers in de eerste plaats weerbaar, alert en kritisch te maken. Zoveel mogelijk worden er vanuit een gebruikersblik suggesties aangereikt die helpen om verschillende media positief en zelfstandig aan te wenden.

Tot slot moet er eveneens oog zijn voor bepaalde randvoorwaarden die vervuld moeten zijn. Ook deze zijn immers voorwerp van het mediawijsheidsbeleid. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de toegang tot media en het voorzien van voldoende diverse en kwaliteitsvolle content.³

2.4 PIAAC

Digitale competenties vormen steeds meer een noodzaak wil men vandaag en in de toekomst volwaardig kunnen participeren in zijn sociale, maatschappelijke en professionele omgeving. In een parlementaire vraag n.a.v. de resultaten van het PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies)-onderzoek wordt hierover het volgende gesteld:

“Binnen de drie geteste domeinen blijkt ‘probleemoplossen in technologierijke omgevingen’ in Vlaanderen duidelijk het zwakst. Onze jongeren behalen nog een score die vergelijkbaar is met het OESO-gemiddelde. [...] Het zijn onze ouderen waar het probleem zich het scherpst stelt: zij scoren duidelijk slechter dan hun leeftijdsgenoten in andere landen. Het feit dat probleemoplossen werd gekaderd in de context van ICT is hier allicht niet vreemd aan.

In april 2012 werden in de basiseducatie nieuwe eindtermen ICT ingevoerd die de basis vormen voor een nieuw opleidingsprofiel. Ook voor het secundair volwassenenonderwijs zal naar aanleiding van de evaluatie aan vernieuwing van opleidingsprofielen worden gedacht. Daarnaast zijn er de vakoverschrijdende eindtermen ICT die in 2007 werden ingevoerd in het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs. Gelet op de recente datum van implementatie kan dat nog geen invloed gehad hebben op de PIAAC-resultaten.

Verder werd in het Strategisch Plan Geletterdheid de link gelegd met de conceptnota Mediawijsheid, die ik samen met mijn collega bevoegd voor Media, mevrouw Lieten, heb opgesteld. De samenleving evolueert naar een kennissamenleving waarin het omgaan met technologie en digitale media een belangrijke basiscompetentie is geworden. Daarnaast bieden digitale media volop kansen om te participeren aan de maatschappij: van

³ VLAAMSE REGERING, Conceptnota betreffende mediawijsheid. 26 juni 2012. Blz. 14-15.

kennismaken met een gevarieerd en toegankelijk aanbod tot de mogelijkheid om er zelf (creatieve) content aan toe te voegen. Het zelfstandig functioneren wordt daarbij steeds meer een essentiële voorwaarde om maatschappelijk te kunnen participeren. Ook de omgang met de klassieke media vereist kennis-, vaardigheden- en attitudecompetenties. De conceptnota Mediawijsheid speelt met tal van acties hierop in.”⁴

3. VISIEONTWIKKELING

De stuurgroep volwassenenonderwijs plaatste de herwerking van het opleidingsprofiel Informatica-toepassingssoftware op zijn prioriteitenplan voor het schooljaar 2013-2014 met het oog op een opportuniteitstoets vanwege de onderwijsoverheid.

De onderwijsoverheid formuleerde op 3 oktober 2013 een positief opportuniteitsadvies voor de actualisatie van de opleiding Informatica-toepassingssoftware, gekoppeld aan een globale visie en een hertekening van de opleidingen in het studiegebied ICT van het secundair volwassenenonderwijs.

3.1 FINALITEITEN VAN DE ICT-OPLEIDINGEN IN HET VOLWASSENEN-ONDERWIJS

In haar opportuniteitsadvies onderscheidt de onderwijsoverheid vijf verschillende finaliteiten voor de ICT-opleidingen in het volwassenenonderwijs:

- i. Beroepsgerichte opleidingen uit de cluster ICT met een erkende beroepskwalificatie als referentiekader (deze beroepskwalificaties zijn momenteel in volle ontwikkeling);
- ii. Beroepsgerichte opleidingen uit andere clusters waar specifieke ICT-competenties deel van uitmaken, inclusief actualisering – ook voor deze groep opleidingen dient gewacht op de ontwikkeling en goedkeuring van erkende beroepskwalificaties;
- iii. Algemene opleidingen gericht op maatschappelijk functioneren en participeren, in het bijzonder digitale media en communicatie. Het moet hier uitdrukkelijk gaan om korte relevante algemene basisopleidingen ter vervanging van de huidige opleiding Informatica-toepassingssoftware. Ook voor deze algemene korte basisopleidingen acht de overheid het wenselijk dat ze een opstap bevatten naar beroepen waar ICT-vaardigheden vooropgesteld worden;
- iv. Initiatie ICT in het studiegebied Algemene vorming, verwijzend naar het opleidingsprofiel Aanvullende algemene vorming;
- v. ICT-geletterdheid in het leergebied ICT van de basiseducatie.

De stuurgroep onderschrijft dat de finaliteiten van de algemene ICT-opleidingen enerzijds en de beroepsopleidingen anderzijds duidelijk van elkaar dienen te worden onderscheiden. Tegelijk moet er evenwel ook voor gezorgd worden dat er soepele overgangen in beide

⁴ Bron: VLAAMS PARLEMENT - SCHRIFTELIJKE VRAGEN. Vraag nr. 133 van 6 november 2013 aan minister P. Smet.

richtingen mogelijk zijn/blijven. Het perspectief van waaruit mensen zich voor een ICT-module inschrijven is niet altijd eenduidig en kan in de loop van de opleiding veranderen.

3.2 REFERENTIEKADERS VOOR DE ICT-OPLEIDINGEN IN HET VOLWASSENENONDERWIJS

3.2.1 BEROEPSGERICHTE OPLEIDINGEN

Voor de beroepsgerichte ICT-opleidingen en de andere beroepsgerichte opleidingen waar specifieke ICT-competenties deel van uitmaken, gelden de **erkende beroepskwalificaties** voortaan als (enig) referentiekader. De beroepskwalificaties voor de cluster ICT en multimedia en voor de andere beroepenclusters zijn momenteel nog volop in ontwikkeling. De onderwijsoverheid adviseert dan ook om te wachten op de beroepskwalificaties (en het niveau waarop deze zullen worden ingeschaald) alvorens nieuwe opleidingen voor het volwassenenonderwijs te ontwikkelen of bestaande beroepsopleidingen te actualiseren.

3.2.2 ALGEMENE ICT-OPLEIDINGEN

Voor de algemene ICT-opleidingen gericht op maatschappelijk functioneren en participeren, in het bijzonder digitale media en communicatie, ter vervanging van de huidige opleiding Informatica-toepassingssoftware, zijn de te gebruiken referentiekaders minder voor de hand liggend en drong bijkomend overleg met de onderwijsoverheid zich op.

Dit overleg resulteerde op 17 maart 2014 in de afspraak dat het recent goedgekeurde Europees referentiekader voor digitale competenties ***A framework for developing and understanding digital competence in Europe*** (DIGCOMP, 2013) het referentiekader bij uitstek vormt voor de herwerking van de algemene ICT-opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs.

DIGCOMP (2013) vormt een raamwerk voor digitale competenties voor alle burgers. Het somt 21 digitale competenties op – onderverdeeld in 5 domeinen - en beschrijft deze in termen van kennis, vaardigheden en attitudes.⁵ Voor elk van de 21 competenties worden

⁵ Domein **Informatie** (digitale informatie herkennen, opzoeken, vinden, bewaren, organiseren en analyseren)

1. Informatie zoeken en filteren
2. Informatie beoordelen
3. Informatie opslaan en terugvinden;

Domein **Communicatie** (in digitale omgevingen communiceren, (hulp)bronnen on-line delen, via digitale tools on-line met anderen samenwerken, deelnemen aan communities en netwerken,...)

4. Communicatie en interactie via technologie
5. Informatie en content delen
6. On-line burgerschap
7. Samenwerken via digitale middelen
8. Netiquette
9. Digitale identiteit(en) beheren

Domein **Aanmaak van content**: nieuwe content maken en aanpassen (van tekstverwerking tot beelden en video, bestaande kennis en content integreren en herwerken, media-output en programmeren, omgaan met intellectuele eigendomsrechten en –licenties)

10. Content ontwikkelen (met inbegrip van multimedia)
11. Content integreren en herwerken
12. Copyright en licenties
13. Programmeren

tevens descriptoren voor 3 beheersingsniveaus (*foundation-intermediate-advanced*) aangereikt en worden voorbeelden gegeven hoe de competentie kan toegepast worden voor specifieke doeleinden, in casu leren en werk. Dit referentiekader is voor de algemene ICT-opleidingen het referentiekader bij uitstek omdat het focust op de ICT-competenties die de doorsnee burger vandaag en in de toekomst verondersteld wordt te bezitten en die essentieel zijn om aan onze in toenemende mate gedigitaliseerde samenleving volwaardig te kunnen participeren.

De in dit raamwerk beschreven competenties onderscheiden zich dan ook uitdrukkelijk van ICT-competenties die van ICT-professionals worden vereist en die in een ander Europees referentiekader worden beschreven.⁶

Andere referentiekaders worden evenwel niet uitgesloten. Zo geeft de onderwijsoverheid in haar opportuniteitsadvies nog volgende suggesties ter zake mee:

1. Relevante, korte, algemene basisopleidingen die vertrekken met AAV en/of Competent als referentiekader en die als opstap naar ICT-beroepen leiden of naar beroepen die ICT competenties bevatten.
2. Korte, relevante basisopleidingen waarvoor de volgende modules uit het SG Handel: “Tekstverwerking 1”, “Tekstverwerking 2”, “Rekenblad 1”, “Kantoorsoftware integratie” en “Klaviervaardigheden” als referentiekader gebruikt worden. Uitdieping kan een optie zijn. Deze modules zijn een opstap naar beroepen waar ICT-vaardigheden voorop gesteld worden.

3.2.3 INITIATIE ICT STUDIEGEBIED ALGEMENE VORMING EN ICT-GELETTERDHEID LEERGEBIED ICT BASESEDUCATIE

De recent geactualiseerde opleidingsprofielen Aanvullende algemene vorming in het secundair volwassenenonderwijs (september 2012) en ICT in de basiseducatie (april 2012) maken niet het voorwerp uit van deze visietekst.

Volledigheidshalve vermelden wij wel de referentiekaders die bij de actualisering van deze OP's werden gebruikt:

Domein **Veiligheid**: persoonlijke bescherming, dataprotectie, bescherming digitale identiteit, veiligheidsmaatregelen, veilig en duurzaam gebruik

14. Apparatuur en programmeerders beschermen bij het on-line werken
15. Persoonlijke gegevens beschermen
16. Gezondheid beschermen (fysisch en psychisch welbevinden bij het gebruik van technologie)
17. Het milieu beschermen

Domein **Probleemoplossing** (digitale noden en hulpbronnen herkennen, geïnformeerde beslissingen nemen welke digitale tools nodig zijn voor welk doel, conceptuele problemen oplossen met digitale middelen, technologieën creatief gebruiken, technische problemen oplossen, zijn eigen competenties en die van anderen bijschaven)

18. Technische problemen oplossen met behulp van digitale middelen
19. Noden herkennen en beantwoorden via technologie
20. Innoveren en technologie creatief gebruiken (actief meewerken aan de ontwikkeling van digitale en multimedia producten, creatief zijn met digitale media en technologie,...)
21. Lacunes in digitale competenties herkennen en bijblijven met nieuwe ontwikkelingen.

⁶ [European E-Competence Framework 3.0. A common European framework for ICT Professionals in all industry sectors. \(2014\)](#)

- Voor het leergebied ICT in de basiseducatie:
 - o de eindtermen en ontwikkelingsdoelen van het leerplichtonderwijs, meer bepaald de vakoverschrijdende eindtermen ICT voor het secundair onderwijs (2007);
 - o de 'Kerncompetenties voor levenslang leren' (aanbeveling van Europees parlement en Raad, 2007);
 - o de descriptorelementen van de niveaudeSCRIPTORen van het Vlaamse kwalificatieraamwerk;
 - o de voormalige doelen van het leergebied ICT in de basiseducatie;
 - o de eindtermen 'Aanvullende algemene vorming' van het secundair volwassenenonderwijs;⁷
- Voor de opleiding Aanvullende algemene vorming in het secundair volwassenenonderwijs:
 - o De eindtermen van het leerplichtonderwijs
 - o De Europese kerncompetenties
 - o Descriptorelementen van de Vlaamse kwalificatiestructuur.

Bij de ontwikkeling van algemene ICT-opleidingen voor het secundair volwassenenonderwijs dient te worden bewaakt dat er geen overlap is met de eindtermen van de basiseducatie. De stuurgroep meent dat de descriptorelementen van de VKS daartoe een houvast kunnen bieden. Het geheel van de eindtermen van de basiseducatie situeert zich op niveau VKS 2, terwijl voor de algemene ICT-opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs descriptorelementen VKS 3 en VKS 4 van toepassing zijn.

Tevens dient overlap met de ICT-eindtermen van de Aanvullende algemene vorming te worden vermeden.

3.3 RELATIE TOT HET ICT-AANBOD IN HET SOCIAAL-CULTUREEL VOLWASSENENWERK

In haar opportuniteitsadvies wijst de onderwijsoverheid er op dat overlap met het aanbod in de socio-culturele sector dient te worden vermeden.

Naar aanleiding van dit advies, pleegde de stuurgroep overleg met Socius teneinde

- een zicht te krijgen op het aanbod, de finaliteiten en de doelgroepen van het sociaal-cultureel volwassenenwerk;
- mogelijke opportuniteiten van samenwerking en doorstroom te verkennen.

Op basis van dit overleg meent de stuurgroep dat het risico van overlap met het ICT-aanbod in het sociaal-cultureel volwassenenwerk minimaal is, zowel naar finaliteit, doelgroepen als inhoud en organisatie van het (ICT-)aanbod.

De organisaties en verenigingen binnen het sociaal-cultureel volwassenenwerk bieden voornamelijk ICT-leermomenten aan, gericht op basisvorming, kennismaking met, teasers. De uiteindelijke finaliteiten van het (ICT-)aanbod in het sociaal-cultureel volwassenenwerk

⁷ Bron: Basiseducatie – Leergebied Informatie- en communicatietechnologie (ICT). Uitgangspunten bij de eindtermen. AKOV 2011-07-05.

zijn veeleer van maatschappelijke dan wel onderwijskundige aard: ontmoeting en gemeenschapsvorming, inclusie, activering, intergenerationele uitwisseling, cultuurbeleving, zelfontplooiing, maatschappelijke groei,... zijn het doel. ICT-leermomenten zijn (één van de) middelen daartoe. Het betreft voornamelijk informeel leren, leren van en met elkaar, ad-hoc inspeland op actuele trends en nieuwigheden. De deelnemers bepalen het curriculum. Voorbeelden zijn: Facebook aan de keukentafel, on-line kopen en betalen, surfen voor beginners, reizen boeken via het internet, ...

De stuurgroep beoogt met de ontwikkeling van korte relevante algemene ICT-opleidingen voor het secundair volwassenenonderwijs een ICT-aanbod dat veeleer complementair dan wel concurrentieel is ten opzichte van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. De kennismaking en de teasers van het sociaal-cultureel volwassenenwerk kunnen een opstap vormen naar een meer doorgedreven competentieontwikkende opleiding op het niveau van het secundair volwassenenonderwijs, al dan niet met professioneel perspectief.

4. HERWERKING VAN HET OPLEIDINGSPROFIEL INFORMATICA-TOEPASSINGSSOFTWARE

4.1 OPDRACHT

De stuurgroep staat nu voor de opdracht om het opleidingsprofiel Informatica-toepassingssoftware, dat een toolbox is van allerhande courante softwaretoepassingen, te herwerken naar een set van korte relevante basisopleidingen en daarbij

- te vertrekken van de hoger beschreven referentiekaders;
- deze opleidingen te verkavelen in competentiegerichte modules, waarbij niet wordt uitgegaan van concrete softwaretoepassingen maar van zinvolle, relevante en functionele clusters van competenties;
- de basiscompetenties voor deze opleidingen te formuleren;
- ervoor te zorgen dat de ontwikkelde opleidingen zich duidelijk onderscheiden van de ICT-modules in Aanvullende algemene vorming én van de ICT-modules in de basiseducatie, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de niveaurescriptoren VKS4;
- er op toe te zien dat de nieuwe basiscompetenties en opleidingen voldoende futureproof zijn geformuleerd.

4.2 KADER

Zie bijlage.

4.3 TIMING EN PROCEDURE

De stuurgroep zal op basis van de voordrachten vanwege de pedagogische begeleidingsdiensten en Vocvo een ontwikkelcommissie met deskundigen samenstellen (april 2014)

De ontwikkelcommissie plant een 5-tal dagvergaderingen tussen half mei en eind oktober, waarna via een resonansgroep een terugkoppeling zal gebeuren naar alle CVO's die vandaag onderwijsbevoegdheid hebben voor Informatica-toepassingssoftware. De feedback

vanuit de resonansgroep zal verder door de ontwikkelcommissie worden verwerkt bij de finalisering van de nieuwe opleidingsprofielen. De stuurgroep mikt als indieningsdatum op 15 januari 2015.

BIJLAGE: KADER VOOR NIEUWE ALGEMENE KORTE ICT-OPLEIDINGEN TER VERVANGING VAN INFORMATICA-TOEPASSINGSSOFTWARE – STUDIEGEBIED ICT – SECUNDAIR VOLWASSENENONDERWIJS

Referentiekader

DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe (2013)

Enkel beschikbaar in het Engels.

Toelichting

Doel van dit kader: op basis van het Europees referentiekader *DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe (2013)*

1. (in grote lijnen) een nieuwe opleidingsstructuur voor algemene ICT-opleidingen in het secundair volwassenenonderwijs afleiden en afbakenen
2. (in grote lijnen) binnen elk van die nieuwe opleidingen, (clusters van) modules onderscheiden.

In de huidige opleiding Informatica Toepassingssoftware (ITS) ligt de nadruk – zoals de opleidingsbenaming ook aangeeft – op het aanleren van toepassingspakketten.

Voorstel: deze softwaregerichte benadering vervangen door een competentiegerichte benadering op basis van DIGCOMP. DIGCOMP onderscheidt 5 “competentiedomeinen” (*areas of digital competence*): *Information, Communication, Content creation, Safety, Problem Solving*.

Opmerkingen vooraf (uitdrukkelijke aandachtspunten vanwege de onderwijsoverheid):

1° In deze benadering zijn twee “domeinen” generiek aanwezig binnen alle opleidingen:

- DIGITALE VEILIGHEID (cf. DIGCOMP, 4de “*area of digital competence: safety*”)
- PROBLEMEN OPLOSSEN (cf. DIGCOMP, 5de “*area of digital competence: problem-solving*”).

2° De opleidingen dienen een voldoende niveau te halen en zich te onderscheiden van de modules uit AAV en de BE.

3° Er wordt gemikt op een meer geïntegreerde aanpak = samenvoegen van verschillende competenties (bijv. Ken uw toestel en ICT-EHBO samennemen, bijv. Digitale media samennemen met Digitale content – zie volgende blz.) (→ geen cursussen mogelijk maken in de zin van “Ik en mijn I-phone”)

4° De competenties spitsen zich toe op specifieke doeleinden, met name leren en werken. De opleidingen moeten als trigger naar beroepsgerichte opleidingen opgevat worden. De ontwikkelde opleidingen kunnen als opstap leiden naar ICT-beroepen of naar beroepen waar ICT-vaardigheden vooropgesteld worden.

5° De opleidingen beantwoorden aan bepaalde noden, maar focussen op kwaliteitsvol onderwijs en geen hype-onderwijs.

Voorstel van nieuw kader ter herwerking van ITS – verder te verfijnen en uit te werken in de ontwikkelcommissie

1. ICT START⁸	
a. KEN UW TOESTEL ⁹	Leer uw toestel kennen, instellen, onderhouden, bestandenbeheer,...
b. OPSTAP DIGITALE INFORMATIE	Surfen en op zoek gaan naar informatie, kritisch evalueren en gebruiken van informatie, bewaren en opnieuw gebruiken van informatie.
c. OPSTAP DIGITALE COMMUNICATIE	Informatie en content delen, interactie door middel van technologie.
d. OPSTAP DIGITALE CONTENT	Ontwerpen van basiscontent (bv. basisbrief, basisrekenblad, basispublicatie, basispresentatie...)
e. ICT EHBO	Kleine problemen met apparatuur oplossen. Basisbeveiliging en netwerken installeren, persoonlijke gegevens beveiligen, ergonomie, milieu...
2. DIGITALE INFORMATIE	
a. DATA BEHEREN	Data kunnen invoeren op verschillende manieren. Bv. lijsten in Excel, databanken in Access of ...
b. DATA ANALYSEREN	Analyseren van data, bv. Grafieken, draaitabellen, Power Pivot, Oplosser,...
c. DATA PRESENTEREN	Rapporten van data kunnen genereren, bv. rapporteringen en formulieren kunnen maken, weergeven op Internet, Access WebApp, Sharepoint,...
d. DATA AUTOMATISEREN	Toevoegen van functionaliteiten aan databases door programmering.
3. DIGITALE COMMUNICATIE	
a. E-SERVICES	Alle digitale services leren gebruiken op een verantwoorde manier. Online banking, Skype, ecommerce, tickets bestellen, digitale loketten, informatie en content delen...
b. SOCIALE MEDIA	Online burgerschap, social network, digital samenwerken, Netiquette, digitale identiteit beheren... blogs maken, bv. Twitter, Facebook...Blogger...
4. DIGITALE CONTENT	
a. DOCUMENTEN CREEREN	Ontwikkelen van allerlei content. Tekstverwerking, rekenblad, Indesign, Publisher,... kunnen

⁸ In de blauwe balkjes: voorstel van opleidingsbenaming

⁹ Onder de letters: voorstellen van (clusters van) modules

	<p>bv. gebruikt worden.</p>
b. CONTENT PRESENTEREN	<p>Ontwerpen en integratie, presenteren online...</p> <p>Powerpoint, Prezi,...</p>
c. CONTENT ORGANISEREN	<p>Ideeën en concepten, content voorstellen.</p> <p>Bv. Mindmappen</p>
d. WEBSITES CREEREN	<p>Ontwikkelen van eenvoudige websites door gebruik te maken van bv. Google Sites, een CMS,...</p>
e. CONTENT INTEGREREN	<p>Integratie van digitale media in websites vereist basiskennis fotobewerking, geluidsfragmenten, bv. basis Illustrator, Scribus, Photoshop Elements, Gimp...</p>
f. FUNCTIONALITEITEN AUTOMATISEREN	<p>Basiskennis programmeren, bv. CSS, eenvoudige scripts, eenvoudige webapps maken...</p>
5. DIGITALE MEDIA	
a. IMPORTEREN, ORGANISEREN EN DELEN	<p>Digitale apparatuur verbinden, importeren, organiseren en delen via bv. Picasa,...</p>
b. CREATIEF MET DIGITALE MEDIA	<p>Creatief omgaan met de nieuwe media.</p> <p>Bv. Picasa, LightRoom, Audacity, Photoshop Elements, Première Elements,... alsook 3D, applicaties creëren, digitale beeldbewerking)</p>